

Voorstel deskundigenbijeenkomst

'De weerbaarheid van de democratische rechtsstaat in tijden van digitale transformatie'

Voorstel datum, tijdstip en duur van de bijeenkomst: maandag 26 mei 2025, 16.30 – 19.00 uur in de plenaire zaal.

Voorstel thema's:

Blok 1: Big Tech de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat (max. 30 min inleidingen, max. 40 min vraag- en antwoordronden)

In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de opkomst van grote technologiebedrijven – vaak aangeduid als 'Big Tech' – rechtsstatelijke waarden niet onberoerd laten. Waar technologische innovatie, gedreven door Big Tech, aanvankelijk vooral werd beschouwd als een bron van vooruitgang en economische groei, neemt de aandacht voor de maatschappelijke keerzijden ervan toe.

In het boek *De tech coup* beschrijft Marietje Schaake hoe publieke instellingen zijn verzwakt ten opzichte van grote techbedrijven. Ze laat zien wat de impact van de macht van Big Tech is op de democratie en reikt handvatten aan om de democratie te verstevigen. Dat Big Tech-bedrijven een bedreiging vormen van de democratische rechtsstaat wordt ook gesignaleerd door Reijer Passchier in zijn boek *De vloek van Big Tech*. Europa is in grote mate afhankelijk van grote techbedrijven voor het verkrijgen van hardware, software en diensten en het wordt voor staten en supranationale overheden steeds moeilijker om Big Tech-bedrijven aan regelgeving te houden. Grote techbedrijven hebben niet alleen de macht om staten te ontwijken of tegen elkaar uit te spelen, maar ook om de toegang tot digitale infrastructuur en voorzieningen te beperken of te ontzeggen. Daarmee spelen enkele grote techbedrijven een steeds grotere rol in de internationale rechtsorde.

Blok 2: Digitale inmenging en de democratische rechtsstaat (max. 30 min inleidingen, max. 40 min vraag- en antwoordronden)

In het tweede blok kan de impact van digitale inmenging op de democratische rechtsstaat worden verkend. Digitale technologieën, en in het bijzonder artificiële intelligentie (AI), kunnen doelbewust worden ingezet om democratische processen te ondermijnen. Zo wordt generatieve AI ingezet voor het grootschalig verspreiden van desinformatie (waaronder *deepfakes*), met als doel het vertrouwen in de overheid te verzwakken, verkiezingen te beïnvloeden of maatschappelijke tegenstellingen te verscherpen. Bovendien leidt het gericht microtargeten van burgers via sociale media tot vorming van informatiebubbels, waarin burgers vooral berichten te zien krijgen die aansluiten bij hun bestaande overtuigingen. Dit belemmert een genuanceerd publiek debat en vormt daarmee een bedreiging voor het functioneren van de democratische rechtsstaat.

Daarnaast maken kwaadwillende actoren gebruik van AI om cyberaanvallen uit te voeren die zowel publieke instellingen als private organisaties kunnen ontwrichten. In een onlangs verschenen rapport constateren de AIVD, MIVD en de NCTV dat AI bestaande dreigingen voor de nationale veiligheid versterkt. Europol wijst bovendien op het risico dat georganiseerde misdaad AI inzet om cybercrime-activiteiten enorm op te schalen, terwijl tegelijkertijd de complexiteit van opsporing en vervolging toeneemt doordat niet goed te herleiden valt wie verantwoordelijk is. Tevens wordt met corruptie getracht meer economische en politieke invloed te winnen.

Position papers: de deskundigen worden verzocht een position paper van maximaal twee A4 aan te leveren, waarin zij de kernpunten van hun bijdrage uiteenzetten. Daarnaast stelt de werkgroep voor om de deskundigen de volgende vragen voor te leggen:

- Wat zouden de deskundigen willen meegeven met het oog op de wetgevende en controlerende taak van de Kamer? (oplossingsrichtingen)
- Welke lessen kunnen we trekken uit succesvolle praktijken in andere landen? (internationaal perspectief)